

УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“
ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ „ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“ – СКОПЈЕ

UDK 34

ISSN 0583-5062

ГОДИШНИК

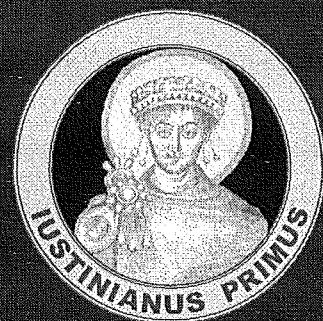
НА ПРАВНИОТ ФАКУЛТЕТ
„ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“ ВО СКОПЈЕ

ANNUAIRE

DE LA FACULTÉ DE DROIT
„IUSTINIANUS PRIMUS“ DE SKOPJE

LIBER AMICORUM

ВО ЧЕСТ НА
ПРОФ. Д-Р АРСЕН ЈАНЕВСКИ

ТОМ
61

Скопје 2023

УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“
ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ „ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“ – СКОПЈЕ

ГОДИШНИК

НА ПРАВНИОТ ФАКУЛТЕТ
„ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“ ВО СКОПЈЕ

ANNUAIRE
DE LA FACULTÉ DE DROIT
“IUSTINIANUS PRIMUS” DE SKOPJE

LIBER AMICORUM

ВО ЧЕСТ НА
ПРОФ. Д-Р АРСЕН ЈАНЕВСКИ

СКОПЈЕ 2023

УНИВЕРЗИТЕТ „СВ.КИРИЛ И МЕТОДИЈ“
L'UNIVERSITE "ST CYRILLE ET METHODE" – SKOPJE

ГОДИШНИК
НА ПРАВНИОТ ФАКУЛТЕТ
„ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“ ВО СКОПЈЕ

ГОДИШНИК	ТОМ 61	СКОПЈЕ	2023
		SKOPJE	

ANNUAIRE
DE LA FACULTE DE DROIT
"IUSTINIANUS PRIMUS" DE SKOPJE

РЕДАКЦИСКИ ОДБОР

Уредник на Годишникот

Проф. д-р Татјана Зороска-Камиловска

Уредувачки одбор

Проф. д-р Михајло Дика (Република Хрватска)
Проф. д-р Гордана Станковиќ (Република Србија)
Проф. д-р Миодраг Орлиќ (Република Србија)
Проф. д-р Весна Ријавец (Република Словенија)
Проф. д-р Зоран Рашовиќ (Црна Гора)
Проф. д-р Јозо Чизмиќ (Република Хрватска)
Проф. д-р Алеш Галич (Република Словенија)
Проф. д-р Татјана Јосиповиќ (Република Хрватска)
Проф. д-р Мелиха Повлакиќ (Босна и Херцеговина)
Проф. д-р Родна Живковска (Република Северна Македонија)
Проф. д-р Јадранка Дабовиќ Анастасовска (Република Северна Македонија)
Проф. д-р Татјана Зороска-Камиловска (Република Северна Македонија)
Проф. д-р Дејан Мицковиќ (Република Северна Македонија)
Проф. д-р Тина Пржеска (Република Северна Македонија)
Проф. д-р Ненад Гавриловиќ (Република Северна Македонија)
Проф. д-р Неда Здравева (Република Северна Македонија)
Проф. д-р Ангел Ристов (Република Северна Македонија)
Проф. д-р Елена Игновска (Република Северна Македонија)
Проф. д-р Милка Ракочевиќ (Република Северна Македонија)

Секретар на Годишникот

Проф. д-р Милка Ракочевиќ

Правен факултет „Јустинијан Први“

Ул. Гоце Делчев 9б 1000 Скопје, Република Македонија

Лектура: Софија Чолаковска-Поповска

Печати: MAP-САЖ Ташко ДООЕЛ Скопје

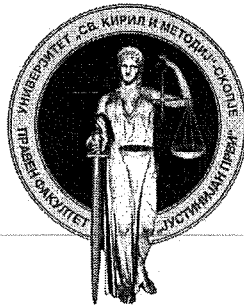
Тираж: 40 примероци

Објавувањето на овој Годишник и подготовката на трудови чии што автори се вработени на Правниот факултет „Јустинијан Први“ - Скопје е во рамки на Проектот “Евроинтеграција на општествениот, правниот и политичкиот систем на Република Северна Македонија“.

УНИВЕРЗИТЕТ „СВ.КИРИЛ И МЕТОДИЈ“
ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ „ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“ – СКОПЈЕ

ГОДИШНИК
НА ПРАВНИОТ ФАКУЛТЕТ
„ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“ ВО СКОПЈЕ

ANNUAIRE
DE LA FACULTÉ DE DROIT
“JUSTINIANUS PRIMUS” DE SKOPJE

LIBER AMICORUM
ВО ЧЕСТ НА
ПРОФ. Д-Р АРСЕН ЈАНЕВСКИ

СКОПЈЕ 2023

СОДРЖИНА

ОБЛАСТ ГРАЃАНСКО ПРОЦЕСНО ПРАВО

Проф. д-р Гордана Станковић ГЛОСЕ О ЈЕЗИКУ ЗАКОНОДАВЦА У ПРОЦЕСНИМ ЗАКОНИМА.....	71
Prof. dr. sc. Mihajlo Dika TROŠKOVI NEKIH PRETPARNIČNIH NESUDSKIH POSTUPAKA ZA MIRNO RJEŠENJE SPORA KAO TROŠKOVI UČINJENI U POVODU PARNIČNOG POSTUPKA PREMA HRVATSKOM PRAVU	91
Проф. д-р Весна Ракић-Водинелић АМАНДМАНИ НА УСТАВ СРБИЈЕ О ПРАВОСУЂУ УСВОЈЕНИ НА РЕФЕРЕНДУМУ 2022.....	105
Prof. dr Dušica Palačković PRAVO NA DOM (praksa Evropskog suda za ljudska prava i procesni instrumentarij parničnog i postupka izvršenja u Republici Srbiji)	115
Prof. dr. sc. Jozo Čizmić POSTUPAK ODUZIMANJA POSLOVNE SPOSOBNOSTI U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE.....	135
Проф. д-р Невена Петрушић КОЛЕКТИВНА СУДСКА ЗАШТИТА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ У ПРАВНИМ СИСТЕМИМА СЕВЕРНЕ МАКЕДОНИЈЕ И СРБИЈЕ У КОНТЕКСТУ ЕВРОПСКИХ ПРИНЦИПА КОЛЕКТИВНЕ ЗАШТИТЕ.....	169
Prof. dr. sc. Tatjana Josipović KONTROLA NEPOŠTENIH ODREDBI U POTROŠAČKIM UGOVORIMA U OVRŠNOM POSTUPKU	187
Prof. dr. sc. Biljana Đuričin POSREDOVANJE U PORODIČNIM SPOROVIMA: AMERIČKO ISKUSTVO	213
Prof. dr. Aleš Galič THE CASE LAW OF THE SLOVENIAN CONSTITUTIONAL COURT ON FUNDAMENTAL GUARANTEES IN CIVIL PROCEDURE.....	223

Проф. д-р Татјана Зороска – Камиловска ПОВТОРУВАЊЕ НА ПАРНИЧНА ПОСТАПКА ПО ПРЕСУДА НА ЕВРОПСКИОТ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА	235
Prof. dr. Meliha Povelakić ZAŠTITA DUŽNIKA – DA LI JE TO JOŠ UVIJEK NAČELO IZVRŠNOG POSTUPKA? (KOMPARATIVNI PRIKAZ RJEŠENJA U ODREĐENIM ZEMLJAMA NASLJEDNICAMA BIVŠE SFRJ)	251
Prof. dr. Nikola Bodiřoga AMANDMANI NA USTAV REPUBLIKE SRBIJE I NAČELA SUDSKE VLASTI.....	273
Проф. д-р Милка Ракочевиќ ПОСТАПКА ВО СПОРОВИ ОД МАЛА ВРЕДНОСТ	291
Prof. dr. sc. Dinka Šago ULOGA GEODETA U NEKIM SUDSKIM I UPRAVNIM POSTUPCIMA	311
Проф. д-р Елена Игновска СУДСКИ ПОСТАПКИ ВО СЕМЕЈНИ СПОРОВИ ВО КОИ СЕ ЗАСЕГНАТИ ПРАВА И ИНТЕРЕСИ НА ДЕЦА	327
Prof. dr. sc. Slađana Aras Kramar, NOVINE UREDBE (EU) 2020/1783 O IZVOĐENJU DOKAZA U GRAĐANSKIM ILI TRGOVAČKIM STVARIMA.....	351
Ранко Максимовски НАДОМЕСТ НА НЕМАТЕРИЈАЛНА ШТЕТА ВО СУДСКА ПОСТАПКА	367
Доц. д-р Емилија Ѓорѓиоска ЗАДОЛЖИТЕЛНО КОРИСТЕЊЕ АДВОКАТСКИ УСЛУГИ ЗА ПРАВНА ПОМОШ ВО ПОСТАПКИ ЗА ИЗДАВАЊЕ НОТАРСКИ ПЛАТЕН НАЛОГ.....	389
Д-р Татјана Штерјова Душковска ПОСТАПКИТЕ ЗА КОЛЕКТИВНА ЗАШТИТА НА ПРАВАТА И ВИДОВИТЕ НА ПРАВА КОИ СЕ ЗАШТИТУВААТ ВО ТИЕ ПОСТАПКИ	403
Асс. м-р Теа Мицевска МЕДИЈАЦИЈАТА КАКО АЛТЕРНАТИВЕН НАЧИН ЗА РЕШАВАЊЕ НА СПОРОВИТЕ СО КОМПАРАТИВЕН ОСВРТ НА РЕПУБЛИКА ИТАЛИЈА.....	419

ОСТАНАТИ ПРАВНИ ОБЛАСТИ

Акад. Владо Камбовски
СУДОТ КАКО ПРОТАГОНИСТ НА ЕКОЛОШКАТА ПРАВДА 435

Проф. д-р Владо Поповски
ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА РЕПУБЛИКАТА И ВЛАДИТЕ НА РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА ВО ДЕВЕДЕСЕТТИТЕ ГОДИНИ НА XX ВЕК,
ПОЛИТИЧКИ ОРИЕНТАЦИИ И МЕЃУСЕБНИ ОДНОСИ 465

Проф. д-р Гале Галев
ОСНОВОТ НА ОДГОВОРНОСТ ЗА ПРИЧИНУВАЊЕ НА ШТЕТА
ВО КОНТЕКСТ НА КОДИФИКАЦИЈАТА НА
МАКЕДОНСКОТО ГРАЃАНСКО ПРАВО 487

Prof. Dr, Dr. h.c. Dušan Nikolić
O AUTORSKOPRAVNOJ PRIRODI SUDSKIH SPISA..... 499

Проф. д-р Јадранка Дабовиќ Анастасовска, Проф. д-р Неда Здравева
ПРЕДИЗВИЦИТЕ НА СПРОВЕДУВАЊЕТО
НА ГРАЃАНСКО ПРАВНАТА ЗАШТИТА НА ПРАВАТА
НА ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОПСТВЕНОСТ 525

Проф. д-р Тодор Каламатиев, Проф. д-р Александар Ристовски
ПРАВНИ ПОСЛЕДИЦИ ОД ПРЕСТАНОКОТ НА РАБОТНИОТ
ОДНОС СО ОТКАЗ ОД СТРАНА НА РАБОТОДАВАЧОТ 569

Проф. д-р Родна Живковска, Проф. д-р Тина Пржеска, Асс. м-р Теа Лалевска
ВРШЕЊЕ НА ПРАВОТО НА СЛУЖБЕНОСТ И НЕГОВА ЗАШТИТА..... 581

Проф. д-р Димитар Гелев
НЕЛОГИЧНОТО РЕГУЛИРАЊЕ НА ЗДРАВСТВЕНАТА ДЕЈНОСТ И
НА ДРУГИТЕ СЛОБОДНИ ПРОФЕСИИ ВО ДОМАШНОТО ПРАВО 605

Проф. д-р Горан Коевски, Проф. д-р Дарко Спасевски
СООДНОСОТ ПОМЕЃУ ФИДУЦИЈАРНИТЕ ДОЛЖНОСТИ НА
ЧЛЕНОВИТЕ НА ОРГАНИТЕ НА ТРГОВСКИТЕ ДРУШТВА И
КОНЦЕПОТ НА УКАЖУВАЧИ..... 625

Проф. д-р Ангел Ристов, Проф. д-р Дејан Мицковиќ
НАСЛЕДНИТЕ ПРАВА НА ЧУВАНИК И ХРАНИТЕЛ:РЕАЛНОСТ
ИЛИ ЗЛОУПОТРЕБА ВО МАКЕДОНСКОТО НАСЛЕДНО ПРАВО..... 641

Проф. д-р Тони Дескоски, Проф. д-р Вангел Доковски
ТРАДИЦИОНАЛНИ ТОЧКИ НА ВРЗУВАЊЕТО КАЈ ВОНДОГОВОРНАТА
ОДГОВОРНОСТ – ПОМЕЃУ ПОТРЕБАТА И РЕАЛНОСТА..... 657

Проф. д-р Гордана Лажетик ЕДНАКВОСТА НА ОРУЖЈАТА – ПРЕСУДИ НА ЕВРОПСКИОТ СУД ПРОТИВ МАКЕДОНИЈА И ТЕКОВНА РЕФОРМА НА ЗАКОНОТ ЗА КРИВИЧНАТА ПОСТАПКА	675
Проф. д-р Мелина Гризо ПРАВОТО НА ПРИСТАПУВАЊЕ КОН ЕВРОПСКАТА УНИЈА: ПРОЦЕДУРАЛНИ АСПЕКТИ.....	691
Проф. д-р Мишо Докмановиќ УСТАВНИТЕ АМАНДМАНИ ОД 1990 ГОДИНА КАКО КЛУЧЕН ИНСТРУМЕНТ НА МАКЕДОНСКАТА ТРАНЗИЦИЈА	709
Проф. д-р Елена Нешовска Косева КОН ИДЕЈАТА ЗА ВОВЕДУВАЊЕ НА АЛТЕРНАТИВНИ МЕХАНИЗМИ ЗА РЕШАВАЊЕ НА ДАНОЧНИ СПОРОВИ	721
Проф. д-р Илија Руменов ХАШКАТА КОНВЕНЦИЈА ЗА ПРИЗНАВАЊЕ И ИЗВРШУВАЊЕ НА СТРАНСКИ СУДСКИ ПРЕСУДИ ВО ГРАЃАНСКИ И ТРГОВСКИ РАБОТИ ОД 2019 ГОДИНА - НОВА МОЖНОСТ ЗА ЈУГОИСТОЧНА ЕВРОПА ЗА ОЛЕСНЕТО ЦИРКУЛИРАЊЕ НА СТРАНСКИТЕ СУДСКИ ОДЛУКИ	741

Д-р Милка Ракочевик, вонреден професор
на Правниот факултет „Јустинијан Први“
при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје

ПОСТАПКА ВО СПОРОВИ ОД МАЛА ВРЕДНОСТ

347.919.3:340.13(497.7)
изворна научна статија

Постапката во спорови од мала вредност е посебна парнична постапка уредена со Законот за парничната постапка. Конципирана како постапка на редуцирана когниција, оваа постапка претставува инструмент за сумарно правораздавање во спорови кои со оглед на своето (релативно) мало општествено, односно економско значење на предметот на спорот се сметаат за багателни спорови. Во трудот се анализираат одделни прашања кои го тангираат предметот на постапката во споровите од мала вредност, посебните процесни специфичности на оваа постапка, како и решенијата кои ги предвидува Предлогот на Законот за парнична постапка од 2021 година во однос на постапката во споровите од мала вредност.

Клучни зборови: парнична постапка, спор, мала вредност.

1. Вовед

Парничната постапка по дефиниција претставува основен, редовен и примарен метод на заштита на граѓанските субјективни права. Според својата структура, парничната постапка не се смета за единствен процесен феномен имајќи предвид дека во нејзините рамки се прави дистинкција помеѓу општа (редовна) парнична постапка и повеќе посебни парнични постапки. Односот помеѓу процесните правила со кои се регулираат општата парнична постапка и посебните парнични постапки е поставен според принципот *lex specialis derogat legi generali*. Понекогаш, општите процесни правила не се соодветен инструмент за давање правна заштита во определени спорови кои според своите специфичности и карактеристики значително отстапуваат од стандардните. Од тие причини, за споровите во кои примената на општите процесни правила не може во целост да ги задоволи сите форми на давање правна заштита, се креираат посебни процесни правила со цел парничната постапка да одговори на задачата да биде соодветен инструмент на правна заштита¹.

Странките не можат со своите диспозиции да влијаат на видот на процесните правила што ќе се применуваат во постапката за заштита на нивните права. Нормирањето систем на општи и посебни процесни правила се должи на потребата од оптимално остварување на заштитата на граѓанските субјективни права, од една страна, и на јавниот интерес, од друга страна. Од тие

¹ Во таа смисла, В. Čalija, S. Omanović, *Građansko procesno pravo*, Sarajevo 2000, str. 303.

причини, во една конкретна парнична постапка, по правило, ќе се применуваат оние процесни правила кои се исклучиво наменети за решавање на определен вид спорови².

Причините за нормирање на посебните парнични постапки се разновидни. Посебните правила на постапката вообичаено се условени од општествното значење на спорот, видот на материјалноправниот однос кој се јавува како предмет на спорот, потребата давање брза и ефикасна правна заштита во поедноставена процедура итн³. Имајќи предвид дека посебните процесни правила не се конципирани како посебен процесен систем за решавање определен вид спорови, односно тие го имаат карактерот на нецелосни постапки, општите правила на постапката во овој случај се применуваат како супсидијарен извор на правото.

Предмет на интерес на овој труд е една од посебните парнични постапки нормирани со Законот за парничната постапка⁴ – постапката во спорови од мала вредност⁵ која во однос на редовната парнична постапка се разликува исклучиво во елементот *ratione valoris*. Тоа значи дека кај овој вид спорови не постои одредена типичност на предметот која би го условила неговото издвојување во посебна постапка имајќи предвид дека спорот од мала вредност нема исклучиво за себе својствен предмет согласно со критериумот *ratione materiae* – единствен критериум за разграничување на овој вид спорови е вредноста на предметот на спорот. Кај овие спорови, причината за издвојување во посебна постапка се гледа првенствено во (релативно) малото општествено, односно економско значење на предметот⁶. Со оглед на малата (багателна) вредност на предметот на спорот, постапката во споровите од мала вредност е замислена како инструмент кој би требало да ја забрза постапката и да го олесни нејзиното водење секогаш кога станува збор за решавање таков вид спорови, а притоа правата на странките во постапката да бидат заштитени на подеднаков начин како и во редовната парнична постапка⁷.

Правилата со кои се уредува постапката во споровите од мала вредност претставуваат одреден компромис помеѓу радикалната примена на принципот *de minimis non curat praetor* и потребата на странките да им се обезбедат про-

² S. Triva, M. Dika, *Građansko parnično procesno pravo*, Zagreb 2004, str. 756.

³ Потребата од посебни правила на постапката понекогаш е условена од барањето за итно давање правна заштита; понекогаш во прашање е потребата од рационално редуцирање на процесните стадиуми на постапката; понекогаш, потребата од ограничена правна заштита го условува редуцирањето на расправната тема; во некои случаи, специфичната природа на самите субјекти ја условува потребата од посебен третман при решавање на нивните спорови итн. Види повеќе кај S. Triva, M. Dika, *op. cit.*, (фуснота 2), str. 755, J. Čizmić, *Postupak u sporovima male vrijednosti u svjetlu odredaba novele ZPP 2019*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 41, br. 1, 2020, str. 243-244.

⁴ „Сл. весник на РМ“, бр. 79/2005, 110/2008, 83/2009, 116/2010 и 124/2015, во понатамошниот текст скратено ЗПП.

⁵ Покрај постапката во спорови од мала вредност, како посебни парнични постапки ЗПП ги уредува: постапката во спорови од работните односи, постапката во споровите поради смеќавање на владение, постапката по платен налог и постапката во стопанските спорови.

⁶ М. Салма, *Поспљуйак у споровима мале вредности*, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, 2/2010, стр. 121-122.

⁷ I. Benzon, M. Vujeva, *Postupak u sporovima male vrijednosti, analiza procesnih instituta u teoriji i praksi nakon Novele Zakona o parničnom postupku iz 2013 godine*, *Pravnik* 48, 1 (98), 2015, str. 23.

цесни гаранции за законита заштита на правата. Во таа смисла, дозволено е водење постапка и за спорови кои имаат мала вредност, но по правила кои го редуцираат квалитетот на можната правна заштита имајќи предвид дека некои од гаранциите за квалитетно водење на постапката се елиминираат, а некои се сведуваат на поднослив минимум⁸.

Историската ретроспектива покажува дека во нашиот процесен систем постои континуитет во уредувањето посебна постапка во спорови од мала вредност почнувајќи од 1972 година. Конкретно, оваа постапка беше уредена во системот на парничната процедура според Законот за судска постапка во граѓанските парници од 1929 година и тоа како постапка на редуцирана когниција⁹. По втората светска војна и особено крупните промени што се случија во правниот систем, а тргнувајќи од тоа дека во новото социјалистичко уредување немаше место за разликување на мали и големи вредности, туку дека секој спор заслужува подеднаков третман во постапката во која се обезбедува заштита на правата, постапката во споровите од мала вредност немаше свое оправдување и се сметаше за спротивна на начелата на новото општествено уредување¹⁰. Меѓутоа, имајќи ги предвид придобивките на постоење на една сумарна и поедноставена постапка, која треба да обезбеди брзо, рационално и ефикасно решавање на споровите кои имаат релативно мало економско значење, постапката во споровите од мала вредност повторно е воведена во југословенскиот правен систем со четвртата новела на Законот за парничната постапка од 1956 година од 25 април 1972 година¹¹.

2. Поимно определување на спорот од мала вредност

Законот за парничната постапка не дава експлицитна дефиниција што се смета за спор од мала вредност. Поимното определување на овој вид спорови е направено со користење позитивен и негативен критериум.

Според позитивниот критериум, ЗПП прави дистинкција помеѓу три вида спорови кои ги подведува под поимот спор од мала вредност: 1. спорови во кои тужбеното барање се однесува на побарување во пари кое не го надминува износот од 600.000 денари; 2. спорови во кои тужбеното барање не се однесува на побарување во пари, а тужителот во тужбата навел дека се согласува наместо исполнување на определено барање, да прими определен паричен износ кој не го преминува износот од 600.000 денари; и 3. спорови во кои предмет на тужбеното барање не е паричен износ, туку предавање подвижен предмет чија вредност што ја навел тужителот во тужбата не го надминува износот од 600.000 денари¹². Според ЗПП, за спор од мала вредност станува збор и кога е во прашање стопански спор, во случај кога е истакнато некое од горенаведените

⁸ S. Triva, M. Dika, *op. cit.*, (фуснота 2), str. 818-819.

⁹ *Ibid*, str. 818.

¹⁰ Повеќе кај М. Кнежевиќ, *О жалби против пресуде у правосудју у спору мале вредности*, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, 4/12, стр. 387.

¹¹ S. Triva, M. Dika, *op. cit.*, (фуснота 2), str. 818, B. Poznić, *Komentar Zakona o parničnom postupku prema tekstu Zakona iz 1976 sa docnijim izmenama i dopunama*, Beograd 2009, str. 1069.

¹² Arg. ex. член 430 од ЗПП.

те кондемнаторни тужбени барања, а вредноста на предметот на спорот не го надминува износот од 600.000 денари¹³.

Според наведените законски критериуми, може да се забележи дека споровите од мала вредност се спорови каде што се истакнати кондемнаторни тужбени барања, од определен вид и вредност на предметот на спорот¹⁴. Станува збор исклучиво за спорови по тужба за осуда имајќи предвид дека ЗПП, при поимното определување на овој вид спорови, не зборува општо за спорови или за имотноправни спорови кои не го надминуваат законски поставениот вредносен максимум, туку зборува за спорови за осуда на паричен износ, спорови за непарично побарување со алтернативно овластување на тужениот¹⁵ и спорови за осуда на предавање на подвижна ствар. Имајќи го предвид ова, произлегува дека тужбените барања од деклараторна и конститутивна природа не се опфатени со поимот спор од мала вредност¹⁶. Во однос на последново, односно неможноста да се истакнуваат деклараторни и конститутивни тужбени барања, произлегува дека во постапките за овој вид спорови не може да дојде до истакнување на инцидетално барање за утврдување¹⁷, односно од вака поставеното ограничување произлегува дека барањето за осуда не може да биде споено со барање за утврдување и во случај кога и двете потекнуваат од ист основ¹⁸.

Според негативниот критериум, во смисла на одредбите од ЗПП, не се сметаат како спорови од мала вредност споровите за недвижности¹⁹, споровите од работни односи од статусен карактер²⁰ и споровите поради смеќа-

¹³ Види член 473 од ЗПП.

¹⁴ M. Dika, *Novelirani postupak u sporovima male vrijednosti*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 30, br. 1, 2009, str. 3.

¹⁵ Во конкретниот случај станува збор за процесната *facultas alternativa solutionis*, кога тужителот истакнал барање кое не се однесува на паричен износ, а во својата тужба навел дека се согласува наместо исполнувањето, да прими определен паричен износ. Во ваква ситуација, се создава алтернативно овластување на тужениот да исполни друго факултативно чинење (примање на определен паричен износ) наместо изворно долгуваното (исполнување на определено барање). Повеќе кај А. Јаневски, Т. Зороска-Камиловска, *Граѓанско процесно право, книга прва, ѓарнично право*, Скопје 2012, стр. 387. За институтот *facultas alternativa* види член 313 од ЗПП.

¹⁶ Повеќе кај В. Poznić, *op. cit.*, (фуснота 11), str. 1071-1072.

¹⁷ Види чл. 177 ст. 3 од ЗПП.

¹⁸ В. Poznić, *op. cit.*, (фуснота 11), str. 1071.

¹⁹ Како спорови за недвижности кои според негативната енумерација не се сметаат за спорови од мала вредност се спорови во кои е истакнато кондемнаторно тужбено барање каде што посреден предмет на спорот е недвижноста. Тоа можат да бидат спорови од стварноправен и облигационоправен карактер кои ја тангираат недвижноста (на пример, спорови за сопственост, за стварни и лични службености, спорови за предавање на недвижност, спорови кои произлегуваат од наемен или закупен однос). Споровите кои се однесуваат, на пример, на цената, закупнината или наемнината не спаѓаат во овој вид спорови, па со оглед на тоа ако предметот на кондемнаторното барање се состои само во парично побарување кое не ја надминува вредноста од 600.000 денари, тогаш постапката по таа тужба ќе се води според правилата на постапката за спорови во мала вредност. Така, В. Poznić, *op. cit.*, (фуснота 11), str. 1073 и M. Dika, *op. cit.*, (фуснота 13), str. 6.

²⁰ Како што може да се забележи од посочената одредба, законското ограничување во однос на споровите од работни спорови е поставено само во однос на работните спорови од статусен карактер, што значи дека доколку се поднесе тужба за исплата на плата или друго парично побарување што произлегува од работен однос, постапката ќе се води според правилата за спорови од мала вредност, секако доколку вредноста на побарувањето не го надминува износот од 600.000 денари.

вање на владение²¹. Покрај овие спорови и споровите за издршка, согласно со Законот за семејство не се сметаат за спорови од мала вредност²². Може да се забележи дека во детерминирањето на видот на спорови кои во ниту еден случај не можат да се третираат како спорови од мала вредност се користи материјалноправниот односно каузалниот критериум. Кај овие спорови, иако понекогаш тие можат да се сметаат за спорови од мала вредност според некој од позитивните критериуми, сепак, законодавецот одлучил кај овие спорови, со оглед на значењето на имотните права за кои се одлучува, да биде исклучена примената на посебните процесни правила за спорови од мала вредност.

Според ЗПП, постапката во споровите од мала вредност ќе се спроведува и по повод приговор против судскиот платен налог ако вредноста на оспорениот дел на судскиот платен налог не го надминува износот од 600.000 денари²³.

2.1. Вредност на предметот на спорот

Како што беше и претходно наведено, поставувањето определен вредносен максимум како гранична линија, односно елементот *ratione valoris* е главен критериум во детерминирањето на споровите од мала вредност. Со оглед на социоекономските состојби во едно општество, се чини дека прашањето за изнаоѓање оптимален вредносен цензус за дефинирање на споровите од мала вредност е секогаш актуелно. Постапката во споровите од мала вредност е су-

²¹ Чл. 431 од ЗПП.

²² *Arg. ex.* член 276 од Законот за семејство („Сл. весник на РМ“ бр. 80/1992, 9/1996, 38/2004, 33/2006, 84/2008, 67/10, 156/10, 39/12, 44/12, 38/14, 115/14, 104/15, 150/15 и 53/2021).

²³ Член 432 од ЗПП. Во врска со оваа одредба од ЗПП, би сакале да укажеме на релативно крупен пропуст на законодавецот при носењето на Новелата на ЗПП од 2015 година, кога се внесоа новини кај постапката за издавање на платен налог, со нормирање различен процесен режим на постапување по приговор против судски платен налог, од една страна, и нотарски платен налог, од друга страна. Имено, одредбата за примена на правилата на постапката во спорови од мала вредност во случај на поднесен приговор против издадениот платен налог ако вредноста на оспорениот дел на платниот налог не го надминува законски поставениот лимит од 600.000 денари според ЗИДЗПП 2015 се однесува само на судскиот платен налог. *A contrario*, тоа значи дека при поднесување приговор против нотарски платен налог, доколку вредноста на оспорениот дел на нотарскиот платен налог е помала од 600.000 денари, постапката по приговор ќе се води според правилата на општата парнична постапка. Ваквото неосновано делење на постапките сметаме дека не е в ред имајќи предвид дека причините поради кои е нормирана постапка за издавање платен налог (судски или нотарски) и, секако, општите и посебните претпоставки за издавање на платниот налог се идентични и во едниот и во другиот случај. Имено, станува збор за скратена, редуцирана постапка во која се остварува заштита на пристигнати парични побарувања за кои постојат квалификувани писмени докази кои со оглед на своето потекло и содржина залужуваат посебна доверба. Се работи за постапка на редуцирана когниција, која е сумарна и неконтрадикторна и со која се дава можност за определување на т.н. условна кондемпнација. Имајќи го предвид ова, сметаме дека е недопустливо, за истоветни правни работи, режимот на постапување да биде различен, особено што правилата на општата парнична постапка нудат далеку повеќе процесни гаранции за странките отколку посебните правила во постапката во спорови од мала вредност. Во таа смисла, би се сметало за неиздржано по приговор против нотарски платен налог за побарување, на пример, од 10.000 денари, да се постапува според правилата на општата парнична постапка, а по приговор против судски платен налог за побарување, на пример, од 500.000 денари да се постапува според правилата на постапката во спорови од мала вредност. Ваквиот пропуст би требало да се отстрани при идна законодавна интервенција на ЗПП.

марна постапка, во која, со оглед на малата економска вредност на предметот на спорот, треба особено да дојде до израз начелото на сразмерност, што подразбира водење економична и брза постапка, со трошење помалку ресурси и време како за судот, така и за странките, а притоа да не биде доведен во прашање квалитетот на дадената правна заштита. Имајќи го предвид ова, во континуитет треба да се анализираат сите аспекти кои на посреден или на непосреден начин влијаат на формирањето на висината на вредносниот критериум и доколку се јави потребата од тоа, тој да биде коригиран во насока на негово зголемување или намалување.

Во повеќе наврати, ЗПП претрпе измени во однос на поставената вредносна граница за определување на спорите од мала вредност со цел таа повеќекратно да се зголеми. Според изворниот текст на ЗПП од 2005 година, вредносниот цензус беше поставен на 60.000 денари²⁴, за потоа, со ЗИДЗПП од 2008 година, тој да биде трикратно зголемен на 180.000 денари. Најкрупната интервенција во однос на вредносниот лимит се направи со ЗИДЗПП од 2015 година, кога тој се зголеми на 600.000 денари²⁵.

Како што може да се забележи, елементот *ratione valoris* со последната легислативна интервенција е еноормно зголемен. Во таа насока, имајќи ги предвид специфичностите на постапката во спорите од мала вредност во однос на режимот на општата парнична постапка, основано се поставува прашањето дали вредносниот цензус од 600.000 денари е превисоко поставен, особено од аспект на процесните гаранции што ги имаат странките во овој вид постапка. Постапката во спорите од мала вредност тежи кон обезбедување побрзо и поекономично постапување, при што во овој вид постапка речиси секогаш се предвидени отстапувања од оние класични начела кои важат во општата парнична постапка²⁶. И токму поради тоа, постапката во спорите од мала вредност е нормирана како посебна парнична постапка со цел да се обезбеди поголема ефикасност во постапувањето со оглед на релативно малата вредност, односно малото значење на предметот на спорот. Во таа смисла, дискутабилна е оправданоста на воведување нов, повеќекратно зголемен вредносен лимит за спорите од мала вредност, особено ако ги имаме предвид импликациите што ќе ги предизвика ваквото решение во однос на заштитата на субјективните права во рамките на овој вид постапка, особено што и со постојното законско решение нашето парнично законодавство се вбројува меѓу оние каде што е поставен прилично висок вредносен лимит како критериум во однос на тоа што ќе се смета како спор од мала вредност²⁷.

Од друга страна, со оглед на животниот стандард и економската состојба во нашата држава, се поставува и прашањето дали воопшто како спор од мала

²⁴ До донесувањето на ЗПП во 2005 година, како спорови од мала вредност, во смисла на одредбите од ЗПП 1998 година се сметаа спорите во кои вредноста на предметот на спорот не го надминува износот од 30.000 денари.

²⁵ Види член 43 од ЗИДЗПП од 2015 година.

²⁶ За процесните специфичности на постапката во спорите од мала вредност, види подолу под 3.

²⁷ Повеќе кај А. Јаневски, Т. Зороска-Камиловска, М. Ракочевик, *Најновиите измени во парничното законодавство на Република Македонија според Новелата на Законот за парничната постапка од 2015 година*, Деловно право, Издание за теорија и практика на правото, година XVI, број 33, Скопје, 2015, стр. 71-74.

вредност односно багателен спор може да се третира спор во кој вредноста на побарувањето достигнува 600.000 денари? Имено, во многу поразвиени земји на Европската Унија како спорови од мала вредност се сметаат спорови до 2.000 евра²⁸. Ако се анализира законодавството на Европската Унија, како спорови од мала вредност се третираат спорови во кои вредноста не го надминува износот од 5.000 евра.²⁹ Во земјите од регионот, највисокиот вредносен лимит за спор од мала вредност изнесува 3.000 евра³⁰. Понатаму, според решението предвидено со ЗИД ЗПП од 2015 година, вредносниот лимит како базичен елемент според кој се врши дистинкција што се смета за спор од мала вредност, и кај постапката во спорови од мала вредност и кај постапката во стопанските спорови, е ист. И во двете постапки како спор од мала вредност се смета оној каде што вредноста не надминува 600.000 денари. И тука, повторно се соочуваме со едно несоодветно решение на законодавецот поради тоа што во ниту еден случај не може да се смета како исправно решението ист вредносен цензус да се применува за обичен спор од мала вредност и за стопански спор од мала вредност.

Имајќи предвид дека од поставената вредносна граница зависи дали постапката во еден конкретен предмет ќе се води според правилата на општата парнична постапка или според правилата на постапката во спорови од мала вредност, како битно се поставува и прашањето за начинот како се определува вредноста на предметот на спорот. Во таа насока, поставената вредносна граница се однесува исклучиво на главното барање. Каматите, парничните трошоци, договорната кана и другите споредни барања не се земаат предвид, ако не го сочинуваат главното барање³¹.

Во случај на кумулација на тужбени барања, ако во една тужба се истакнати повеќе барања кои произлегуваат од иста фактичка и правна основа, вредноста на предметот на спорот се определува според збирот на вредноста на сите барања, а доколку барањата во тужбата произлегуваат од разни основи или се истакнати против повеќе тужени, вредноста на предметот на спорот се определува според вредноста на секое одделно барање³². Можноста за кумулирање на тужбено барање од мала вредност и тужбено барање кое според законските критериуми не се смета за барање од мала вредност ќе се цени според општите правила што ги нормираат претпоставките за објективна кумулација на тужбени барања. Во таа смисла, кумулацијата на тужбени барања би била дозволена доколку сите барања се поврзани со ист фактички и правен основ.

²⁸ Таков е примерот со Словенија, каде што како спор од мала вредност се смета спор во кој вредноста не го надминува износот од 2.000 евра, односно 4.000 евра во стопански спорови. Во Хрватска, во постапката во спорови од мала вредност вредносниот лимит изнесува 10.000 куни (приближно 1.300 евра), а како стопански спор од мала вредност се смета спор во кој вредноста не надминува износ од 50.000 куни (приближно 6.600 евра).

²⁹ Види член 2 од Регулативата на Европскиот парламент и Советот на Европската Унија за уредување на европска постапка за спорови од мала вредност (Regulation (EC) No. 861/2007 of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007 establishing a European Small Claims Procedure (OJ 2007 L 199). За европската постапка во спорови од мала вредност, подетално под 4.

³⁰ Во парничното законодавство на Србија, како спорови од мала вредност се сметаат оние чија вредност не надминува 3.000 евра, а стопански спор од мала вредност е спор до 30.000 евра. Во Црна Гора, вредносниот цензус изнесува 1.000 евра односно 7.000 евра во стопанските спорови.

³¹ *Arg. ex.* член 28 од ЗПП.

³² *Arg. ex.* член 30 од ЗПП.

Доколку барањата не се поврзани со ист фактички и правен основ, кумулацијата би била дозволена само доколку ист суд е стварно надлежен да постапува за секое барање и доколку за сите барања е определен ист вид постапка³³. Доколку овие претпоставки не бидат исполнети, судот нема да ја отфрли тужбата како недозволена, туку ќе ги раздвои постапките.

Доколку тужителот во текот на постапката објективно ја преиначи тужбата така што ќе го зголеми тужбеното барање при што вредноста на предметот на спорот го надмине износот од 600.000 денари, постапката ќе се доврши според правилата на општата парнична постапка. Од друга страна, доколку тужителот до заклучување на главната расправа што се води според правилата на општата парнична постапка го намали тужбеното барање така што вредноста на предметот на спорот е помала од 600.000 денари, натамошната постапка ќе се спроведе според правилата за постапката во спорови од мала вредност³⁴.

3. Процесни специфичности на постапката во споровите од мала вредност

Во посебна глава од процесниот закон, глава дваесет и деветта од ЗПП, во неколку члена се пропишани процесните специфичности карактеристични за постапката во споровите од мала вредност, според кои оваа постапка во одредени сегменти отстапува од вообичаениот процесен режим на парничната постапка. Ваквите отстапувања се предвидени заради обезбедување ефикасна правна заштита, преку рационализирање и упростување на расправањето и одлучувањето во предмети кои според законодавецот имаат релативно мала вредност и значење. Процесните специфичности доаѓаат до израз како во постапката од прв степен, така и во постапката по правни лекови. Во постапката во спорови од мала вредност доаѓа до супсидијарна примена на одредбите што ја уредуваат општата парнична постапка во недостиг на посебни одредби за постапување во споровите од мала вредност³⁵. Во продолжение, ќе бидат анализирани одделните специфичности на овој вид постапка.

Рок за плаќање судска такса. Како и кај општата парнична постапка, така и во постапката во споровите од мала вредност судот нема да постапува по тужба, ниту да преземе друго дејствие за кое не е платена судска такса. Сепак, во оваа постапка рокот во кој треба да се плати судската такса е многу пократок од оној предвиден за општата парнична постапка. Во таа насока, доколку тужителот не ја плати судската такса во рок од осум дена од денот на поднесувањето на тужбата, тужбата се смета за повлечена³⁶.

Подготвително рочиште. Во постапката во споровите од мала вредност, од стадиумот на подготвување на главна расправа е исклучена фазата на одржување подготвително рочиште. Според ЗПП, во оваа постапка не се применуваат одредбите за подготвително рочиште³⁷. По претходното испитување на

³³ *Arg. ex.* член 178 став 1 од ЗПП.

³⁴ *Arg. ex.* член 435 од ЗПП.

³⁵ *Arg. ex.* член 429 од ЗПП.

³⁶ Член 429-а од ЗПП. Овој рок во општата парнична постапка изнесува 15 дена. Види член 146 стев 3 од ЗПП.

³⁷ Член 436 став 1 од ЗПП.

тужбата, доколку се исполнети сите процесни претпоставки за понатамошно постапување, тужбата се доставува на тужениот на одговор според општите правила на парничната постапка. По приемот на одговорот на тужба, судот веднаш закажува рочиште за главна расправа.

Изнесување (нови) факти и докази. Во постапката во споровите од мала вредност е предвиден построг процесен режим во однос на изнесување (нови) факти и докази во текот на првостепената постапка. Во оваа постапка, ЗПП експлицитно предвидува дека странките се должни да ги изнесат сите факти и докази на првото рочиште за главна расправа³⁸. Ваквата одредба ја исклучува примената на правилото на општата парнична постапка, според кое странките можат да изнесуваат нови факти и да предлагаат нови докази, како и да упатуваат поднесоци во кои ќе наведат нови факти и нови докази на првото или на кое било од наредните рочишта на главната расправа, само ако сторат веројатно дека без своја вина не биле во можност да ги изнесат, односно да ги предложат во дотогашниот тек на постапката³⁹. Тоа значи дека во оваа постапка е исклучена можноста судот да дозволува изнесување нови факти и докази во постапката користејќи го субјективниот елемент на процена за постоење или непостоење вина кај странката која пропуштила нив да ги изнесе во пораншниот тек на постапката. Странките се преклудирани во таквата можност и тие можат да го изнесуваат процесниот материјал најдоцна на првото рочиште за главна расправа. Ваквото решение оди во прилог на концентрација во собирањето на процесниот материјал и општата експедитивност и ефикасност на првостепената постапка⁴⁰. Поради суштинското значење на ова ограничување, судот е должен во поканата за главна расправа да ги предупреди странките на ваквата должност⁴¹.

Последици од недоаѓање на рочиште. Во редовната парнична постапка, пропуштањето на странките да дојдат на рочиште е санкционирано на таков начин што ЗПП предвидува различни последици за тужителот и за тужениот поради нивната пасивност. Во таа смисла, ако на подготвително рочиште или на прво рочиште за главна расправа, како и на некое подоцнежено рочиште не дојде тужителот кој е уредно поканет, а изостанокот не го оправда, тужбата се смета за повлечена ако со тоа се согласил тужениот, а ако тужениот не е присутен, тужбата ќе се смета за повлечена ако во рок од осум дена по приемот на известувањето за повлекувањето не се изјаснил дека се противи на тоа. Ако на подготвително рочиште или на прво рочиште за главна расправа не дојде тужениот кој е уредно поканет и не го оправда својот изостанок, а не постојат услови за донесување пресуда поради изостанок, како и кога на некое подоцнежено рочиште ќе изостане тужениот, ќе се одржи расправата. Ако на подготвително рочиште или рочиште за главна расправа не дојде која било од странките, а изостанокот го оправда, ќе се одложи рочиштето⁴². Во постапката во спорови од мала вредност, законодавецот нормирал построга санкција за тужителот поради неговата пасивност во таа смисла што предвидел дека не-

³⁸ Член 436 ст. 2 од ЗПП.

³⁹ Види член 284 од ЗПП.

⁴⁰ Така, М. Dika, *op. cit.*, (фуснота 14), стр. 10.

⁴¹ Член 436 став 4 од ЗПП.

⁴² Член 277 в.в. со член 280 од ЗПП.

говото недоѓање на кое било рочиште за главна расправа секогаш повлекува за последица фикција дека неговата тужба ќе се смета за повлечена, без оглед на држењето на тужениот⁴³. Тоа значи дека пасивноста на тужителот создава фикција за повлекување на тужбата *ex lege*, без притоа да се чека изјаснување на тужениот дали тој се согласува со тоа за да настапи правната последица на повлекување тужба како што е тоа случајот во редовната парнична постапка. Ваквото толкување произлегува од одредбата којашто ја нормира содржината на поканата за главна расправа во постапката во споровите од мала вредност, каде што е предвидено дека, покрај другото, во поканата ќе се наведе дека ќе се смета дека тужителот ја повлекол тужбата ако не дојде на кое било рочиште за главна расправа⁴⁴.

Решавање на спорот во постапка за медијација. Во системот на парничната постапка, со Новелата на ЗПП од 2010 година се создадоа нормативни претпоставки за афирмирање на начелото на мирно решавање на споровите, преку институционализирање на постапката на медијација во текот на парничната постапка, така што се предвиде обврска за судот, во споровите во кои е дозволена медијацијата, во стадиумот на подготвување на главната расправа на странките писмено да им укаже дека спорот може да се реши во постапка на медијација⁴⁵. Вакви одредби се воведоа и во постапката во спорови од мала вредност. Во таа смисла, според позитивното законско решение, во постапката во спорови од мала вредност, судот е должен во споровите во кои е дозволена медијација заедно со поканата за рочиште за главна расправа на странките да им достави и писмено укажување дека спорот може да се реши во постапка за медијација, а странките се должни на првото рочиште за главна расправа да се изјаснат дали се согласни спорот да се реши во постапка за медијација⁴⁶.

Регистрирање парнични дејствија. Во постапката во спорови од мала вредност важат посебни правила во однос на редактирањето на записникот за главна расправа. Смислата на таквите одредби е неговата содржина, во споредба со записникот за главна расправа во редовната парнична постапка, да биде редуцирана и тој да биде подготвен поконцизно така што ќе го содржи само она што е најнужно, а сето тоа заради остварување на начелото на економичност во постапувањето⁴⁷. Во таа насока, ЗПП предвидува дека записникот за главна расправа во постапката во споровите од мала вредност, покрај основните податоци што треба да ги содржи секој записник⁴⁸, како што се: називот и составот на судот, местото, денот и часот на вршење на дејствието, назначувањето на предметот на спорот и имињата на присутните странки, трети лица и нивните законски застапници и полномошници, ги содржи: 1) изјавите на странките

⁴³ *Arg. ex.* член 436 став 4 од ЗПП.

⁴⁴ *Ibid.*

⁴⁵ Во согласност со законските решенија воведени во 2010 година, во редовната парнична постапка, во споровите во кои е дозволена медијација, судот е должен заедно со поканата за подготвителното рочиште да достави до странките писмено укажување дека спорот може да се реши во постапка на медијација. Види член 59 од ЗИДЗПП 2010 година.

⁴⁶ Член 436 став 2 и 3 од ЗПП.

⁴⁷ Така S. Triva, M. Dika, *op. cit.*, (фуснота 2), стр. 820 и J. Čizmić, *op. cit.*, (фуснота 3), стр. 252-253.

⁴⁸ Член 116 став 1 од ЗПП.

од суштествено значење⁴⁹, а особено оние со кои, во целост или делумно, се признава тужбеното барање или се одрекува од тужбеното барање, или од жалбата, или се преиначува или повлекува тужбата; 2) суштествената содржина на изведените докази; 3) одлуките против кои е дозволена жалба и кои се објавени на главната расправа; и 4) дали странките биле присутни на објавувањето на пресудата, и ако биле присутни дека се поучени под кои услови можат да изјават жалба⁵⁰.

Рокови. Во постапката во спорови од мала вредност, во однос на одделни процесни дејствија и доброволното исполнување на обврската, важат пократки рокови од оние својствени за редовната парнична постапка. Така, рокот за жалба, парнициониот рок и рокот за поднесување предлог за донесување дополнителна пресуда изнесуваат осум дена⁵¹.

Објавување пресуда. Во поглед на донесување мериторна одлука во постапката во спорови од мала вредност, единствената специфичност во однос на редовната парнична постапка се однесува на објавувањето на пресудата. Така, според ЗПП, пресудата во постапката во споровите од мала вредност се објавува веднаш по заклучувањето на главната расправа⁵². Иако, невешто редактирана, смислата на оваа одредба е дека пресудата во секој спор од мала вредност се изрекува веднаш по заклучувањето на главната расправа, што значи дека нејзиното донесување не може да биде одложено, како што го предвидуваат тоа правилата на редовната парнична постапка кога се работи за посложени предмети⁵³. Во таа смисла, со ваквата одредба е исклучена можноста за одлагање на донесување на пресудата поради сложеност на предметот, што упатува на заклучокот дека споровите од мала вредност не се сметаат за (по)сложени предмети.

Правни лекови. Имајќи ги предвид посебните законски правила што ги уредуваат отстапувањата од редовната парнична постапка кај постапката во спорови од мала вредност, до донесувањето на Новелата на ЗПП од 2015 година токму најспецифичното отстапување беше во доменот на правните лекови, поконкретно во правилата за изјавување на жалбата како редовен правен лек. Карактеристично за постапката во споровите од мала вредност беше редуцираноста на причините поради кои може да се изјави жалба. Во таа смисла, во споровите од мала вредност, жалба можеше да се изјави само поради суштествени повреди на одредбите на парничната постапка од апсолутна природа и поради погрешна примена на материјалното право. Според член 438 од ЗПП 2005 година, „пресудата или решението со кое се завршува спорот во постапката во споровите од мала вредност може да се побива само поради суштествена повреда

⁴⁹ Како пример за други изјави од суштествено значење, покрај наведените, би можеле да се сметаат: давање овластување за застапување, барање за изземање на судија, противтужба, барање за обезбедување парнични трошоци, приговор за ненадлежност, приговор за двократна литиспенденција, постоење судско порамнување или *res iudicata*. Види, В. Poznić, *op. cit.*, (фуснота 11), стр. 1075 и М. Dika, *op. cit.*, (фуснота 14), стр. 17.

⁵⁰ Член 434 од ЗПП.

⁵¹ Член 438 став 3 од ЗПП.

⁵² Член 437 од ЗПП.

⁵³ Во редовната парнична постапка, во посложените предмети судот може да го одложи донесувањето на пресудата за осум дена од денот на заклучувањето на главната расправа, рок во кој судот е должен да одржи и рочиште на кое ќе ја објави пресудата. Види член 324 став 4 од ЗПП.

на одредбите на парничната постапка од член 343 став 2 од овој закон и поради погрешна примена на материјалното право. Од ваквата одредба произлегуваше дека одлуката со која се завршува постапката во спор од мала вредност не може да се побива со жалба поради релативно суштествена повреда на одредбите на парничната постапка ниту поради погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба. Неможноста одлуката да се побива поради погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба со себе повлекуваше последица на неможност второстепениот суд да ја укине пресудата и предметот да го врати на првостепениот суд на повторно судење ако смета дека заради правилно утврдување на фактичката состојба треба да се одржи нова главна расправа пред првостепениот суд, освен ако одлучил сам да одржи расправа. Ваквото ограничување сè уште е изречно предвидено со одредбите на ЗПП⁵⁴. Токму ограничувањата во однос на жалбата ја рационализираат оваа постапка, односно влијаат на нејзиното времетраење и на трошоците на постапката, имајќи предвид дека таквите ограничувања оневозможуваат враќање на предметот на повторно одлучување, што влијае на брзината во постапувањето. Од друга страна, редуцираноста на причините за изјавување жалба против пресуда во постапката во спорови од мала вредност упатува и на тоа дека првостепениот судија е тој којшто дефинитивно одлучува за фактичката подлога на спорот, односно тој се смета за конечен судија за фактите⁵⁵. Со Новелата на ЗПП од 2015 година, како крупна новина во постапката во споровите од мала вредност се вовеле нова причина поради која може да се обжалат првостепената одлука донесена во постапка во спорови од мала вредност. Така, со член 46 од ЗИД ЗПП од 2015 година се предвиде дека причина за изјавување жалба е и погрешно или нецелосно утврдена фактичка состојба. Со ваквото решение, практично, најкарактеристичната специфичност на оваа постапка повеќе не се вбројува во оние отстапувања според кои постапката во споровите од мала вредност се разликува од редовната парнична постапка, па со право се поставува прашањето во што, всушност, сега се состои разликата во постапувањето кај споровите од мала вредност наспроти постапката којашто се води според правилата на општата парнична постапка. Иако причините за ваквата законодавна интервенција не беа образложени, се претпоставува дека оваа новина уследи како резултат на повеќекратното зголемување на вредносниот лимит за определување спор од мала вредност од 180.000 денари на 600.000 денари. Од друга страна, пак, иако се предвиде можноста и фактичката основа на пресудата да биде причина за нејзино побивање, законодавецот го задржа решението според кое во оваа постапка второстепениот суд нема овластување да ја укине првостепената пресуда и предметот да го врати

⁵⁴ Види член 438 став 2 од ЗПП кој предвидува дека во постапката по повод жалба во споровите од мала вредност не се применуваат одредбите на член 358 од овој закон. Во однос на оваа одредба, би сакале да укажеме на грешката која е направена во повикувањето на членот. Имено, повикувањето треба да се однесува на член 359 од ЗПП кој ја уредува неможноста да се укине првостепената пресуда поради погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба имајќи предвид дека член 358 од ЗПП го уредува прашањето на укинување на првостепената пресуда поради суштествени повреди на одредбите на парничната постапка. Очигледно е дека се работи за пропуст во редактирањето на законскиот текст.

⁵⁵ Така, S. Triva, M. Dika, *op. cit.*, (фуснога 2), стр. 822, M. Кнежевиќ, *О жалби против пресуде у правосудју у спору мале вредности*, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, 4/2012, стр. 389.

на повторно одлучување на првостепениот суд. Тука се поставува прашањето како ќе постапи второстепениот суд доколку пресудата се побива поради погрешно или нецелосно утврдена фактичка состојба, а судот утврди дека таа е неправилна во поглед на *praemissa minor*. Имајќи го предвид ограничувањето во однос на можноста да дојде до укинување на пресудата, второстепениот суд, во таков случај, ќе закаже расправа и доколку врз основа на расправата утврди поинаква фактичка состојба од онаа што е утврдена во првостепената пресуда, неа ќе ја преиначи, а во спротивно ќе ја одбие жалбата како неоснована⁵⁶.

Следна специфичност во поглед на жалбата како редовен правен лек е правилото кое предвидува дека во постапката во споровите од мала вредност посебна жалба е дозволена само против решението со кое се завршува постапката⁵⁷. Другите решенија против кои според ЗПП е дозволена жалба можат да се побиваат само со жалба против одлуката со која се завршува постапката. Ваквите решенија не се доставуваат до странките, туку се објавуваат на рочиштето и се внесуваат во писмениот состав на одлуката⁵⁸.

Кога станува збор за вонредните правни лекови, во постапката во спорови од мала вредност законот изречно ја исклучува ревизијата против одлука на второстепениот суд⁵⁹. Во спорови од мала вредност ревизија не може да се изјави ниту според вредносниот, ниту според каузалниот, ниту според процедуралниот критериум⁶⁰. Исто така, во овој вид спорови не е дозволена ниту во-

⁵⁶ *Arg. ex.* член 351 в.в со член 361 од ЗПП.

⁵⁷ Постапката во прв степен се завршува со решение во случај кога тужбата се отфрла поради недостаток на определена процесна претпоставка; кога судот се огласува за ненадлежен и го отстапува предметот на надлежен суд; кога судот ја запира постапката ако утврди дека постапката треба да се спроведе според правилата на вонпарничната постапка; кога тужителот ќе ја повлече тужбата. Види В. Poznić, *op. cit.*, (фуснота 11), str. 1074.

⁵⁸ Види член 433 од ЗПП.

⁵⁹ Според член 438 став 4 од ЗПП, во споровите од мала вредност не е дозволена ревизија против правосилна одлука на второстепениот суд.

⁶⁰ Процедуралниот критериум за дозволеност на ревизија не важи за одлуките на второстепените судови кои се донесени според одредбите што важат за посебните парнични постапки во кои изречно е наведено дека не е дозволена ревизија, каков што е случајот со споровите од мала вредност. Така и А. Јаневски, Т. Зороска-Камиловска, *op. cit.*, (фуснота 15), стр. 485. Во врска со ова, пред Врховниот суд се постави како дискутабилно прашањето дали во споровите од мала вредност може да се изјави редовна ревизија според процедуралниот критериум, при што судот има категоричен став дека ревизијата во таков случај не е дозволена повикувајќи се на одредбата од член 438 став 4 од ЗПП според која во овие спорови е исклучена ревизијата. Во таа смисла, Врховниот суд е на ставот дека ревизијата не е дозволена кога постапката била спроведена по правилата на редовна (општа) парнична постапка или друг вид посебна парнична постапка, наместо по правилата на постапката по спорови од мала вредност, а според вредноста на предметот на спорот, износот е во висина која одговара на вредносниот критериум на спорови од мала вредност, со образложение дека од содржината и анализата на одредбите од ЗПП за тоа кои спорови се спорови од мала вредност, а кои не се, произлегува дека законодавецот точно ги определил споровите од мала вредност, при што дозволеноста на ревизијата, во смисла на член 438 став 4 од Законот за парничната постапка, се оценува според видот на спорот, така што во оваа одредба изречно е предвидено дека во споровите од мала вредност не е дозволена ревизија против правосилна одлука на второстепениот суд (Правно мислење усвоено на седница на Одделот за граѓански дела на Врховниот суд на Република Македонија одржана на 4 јули 2014 година). Од друга страна, судот е на став дека во споровите во кои вредноста на предметот на спорот на побиваниот дел на пресудата кој се напаѓа со ревизијата според својата висина одговара на вредносен критериум за спор од мала вредност, а во постапката по жалба второстепениот суд ја преиначил првостепената пресуда, дозволена е ревизијата. Во случаите во кои според висината

нредната ревизија односно ревизијата по исклучок што ја дозволува второстепенит суд⁶¹. Иако ЗПП на изречен начин ја исклучува вонредната ревизија кај овој вид спорови со упатувачка одредба, во практиката се појавија случаи во кои второстепените судови неа ја дозволуваа и покрај јасната законска одредба. Од тие причини, Врховниот суд на Република Северна Македонија, воочувајќи дека од страна на второстепените судови се дозволува ревизија по исклучок, но спротивно на член 372 став 5 од истиот закон, во спорови за кои е изречно одредено дека за нив не е дозволена ревизија, како што се споровите од мала вредност, утврди потреба од донесување начелно правно мислење за начинот на одлучување по вака изјавена ревизија која е дозволена од второстепениот суд, за да се уедначи судската практика и да се обезбеди единство во примената на одредбите од Законот за парничната постапка. Според начелното правно мислење на Врховниот суд, *„ревизијата поднесена против второстепената пресуда од член 372 став 4 од Законот за парничната постапка, која иако ги исполнува законските услови од оваа законска одредба, но е дозволена од второстепениот суд спротивно на член 372 став 5 од истиот закон, во спорови за кои изречно е одредено дека за нив ревизија не е дозволена, се одбива како неоснована“*⁶².

Во однос на повторувањето на постапката како вонреден правен лек, ЗПП не предвидува некои посебни специфичности. Овој правен лек може да се поднесе под истите услови и од истите причини како и во редовната парнична постапка. И во постапката во спорови од мала вредност, странката може да бара повторување на постапката поради нови факти и докази врз основа на кои за странката можела да биде донесена поповолна одлука ако тие факти или докази биле употребени во поранешната постапка⁶³. Сепак, имајќи предвид дека во оваа постапка странките се преклудирани во изнесувањето на процесниот материјал до еден поран стадиум во постапката, тоа повлекува со себе и разлика во моментот на кој се однесува правосилноста на одлуката споредено со редовната парнична постапка. Имено, субјективно новите факти поради кои може да се бара повторување на постапката мора да постојат до правосилноста

на тужбеното барање кое до заклучување на главната расправа го надминувало вредносниот критериум на спор од мала вредност, а во постапка по жалба второстепениот суд ја преиначил првостепената пресуда, фактот што со ревизијата се побива второстепената пресуда за износ кој по својата висина одговара на парично побарување кое го исполнува вредносниот критериум за спор од мала вредност не дава основ ревизијата да се смета за недоволена со примена на член 438 став 4 од Законот за парничната постапка. Во ваков случај, дозволеноста на ревизијата треба да се цени со примена на 372 став 2 точка 6 од Законот за парничната постапка и да се примени исклучокот кој го уредува оваа точка, дека ревизијата секогаш е дозволена во спорови во кои во постапка по жалба второстепениот суд ја преиначил првостепената пресуда, независно од тоа што вредноста на предметот на спорот на побиваниот дел на пресудата кој се напаѓа со ревизијата според својата висина одговара на вредносен критериум за спор од мала вредност (Заклучок утврден на седница на Одделот за граѓански дела на Врховниот суд на Република Македонија одржана на 21 март 2014 година).

⁶¹ ЗПП изречно предвидува дека одредбите од Законот што ја нормираат вонредната ревизија не се применуваат во оние спорови за кои со ЗПП или со друг закон изречно е одредено дека за нив не е дозволена ревизија. Види член 372 став 5 од ЗПП.

⁶² Начелно правно мислење на Врховниот суд на Република Северна Македонија од 28 април 2021 година.

⁶³ Член 392 став 1, точка 9 од ЗПП.

на одлуката за која се бара повторување на постапката, што во постапката во спорови од мала вредност се оние факти кои постоеле до заклучување на првото рочиште за главна расправа имајќи предвид дека во оваа постапка странките се должни да ги изнесат сите факти и докази на првото рочиште за главна расправа⁶⁴.

4. Решенија кои ги предвидува Предлогот на Законот за парнична постапка од 2021 година во однос на постапката во спорите од мала вредност

Забрзувањето на парничната постапка и обезбедувањето судење во разумен рок беа основниот мотив за реформа на парничното право која беше спроведена со донесувањето на Законот за парничната постапка од 2005 година. Новите решенија се очекуваше да ја поедностават и да ја забрзаат постапката пред судовите, а притоа да не се доведе во прашање остварувањето на загарантираната правна заштита на граѓаните предвидена со Уставот, законите и меѓународните документи што ги има ратификувано Република Македонија, да се создадат услови за почитување на меѓународно усвоениот стандард за судење во разумен рок и да се зголеми квалитетот и нивото на правната заштита и правната сигурност на граѓаните пред судовите. Практичната примена на ЗПП од 2005 година во изминатава една и пол деценија покажа дека состојбата во граѓанското правосудство, иако значително подобрена, и понатаму е оптоварена со бројни проблеми, некои генерирани и од самиот ЗПП од 2005 година, а особено од неговите подоцнежни измени и дополнувања. Од прегледот на новините што ги претрпе ЗПП во текот на изминатите години, може да се даде една генерална констатација дека законодавецот потфрли во осмислувањето и конципирањето на нормативни решенија кои тангираат начела, институти и одделни процесни прашања кои ја чинат суштината на самата постапка. И не само тоа. Се воведоа решенија што ја рушат конзистентноста на самиот законски текст, па дури се и потенцијално штетни за системот на давање на правната заштита. Заради подобрување на квалитетот на законскиот текст и конципирање на најадекватни процесни решенија за што поцелосно остварување на целите на парничната постапка и зајакнување на процесните механизми за остварување и заштита на правата на странките во парничната постапка во 2019 година, Министерството за правда, како дел од Стратегијата за реформа на правосудниот систем 2017 – 2022, пристапи кон изработка на нов Закон за парничната постапка. На текстот на Законот се работеше во текот на 2020 и 2021 година. Финалниот текст на Предлог-законот за парничната постапка, кој во моментот е во собраниска процедура, е резултат на работата на интердисциплинарната работна група, но и на обемната јавна дебата и расправа која се одвиваше по повод изготвениот текст. Во насока да се подобри квалитетот на законскиот текст, со Предлог на Законот за парничната постапка од 2021 година се предлагаат измени и дополнувања на постојните законски одредби заради нивно доуредување и правилно редактирање, но и нормирање на сосема нови законски решенија за кои се смета дека позитивно ќе се одразат на спро-

⁶⁴ *Arg. ex.* член 436 стев 2 од ЗПП.

ведувањето на постапката и остварување навремена, ефикасна и квалитетна заштита на граѓанските субјективни права.

Што се однесува до постапката во споровите од мала вредност, *ratio* на предложените новини го воочуваме во настојувањето оваа постапка да биде поефикасна, порационална, побрза и поконцентрирана. Од друга страна, нужна беше интервенцијата во оваа постапка и со оглед на решенијата што ги предвиде Новелата на ЗПП од 2015 година, а кои практиката ги дектектираше како неиздржани и несоодветни. Посуштинските новини што се предлагаат во оваа постапка се: намалување на вредносниот цензус во однос на тоа што ќе се смета како спор од мала вредност; проширување на листата на спорови кои според закон не се сметаат за спорови од мала вредност; спроведување на постапката врз основа на писмено преземени дејствија; ограничување на бројот на подготвителни поднесоци; строго санкционирање на странката поради недоаѓање на рочиште кое било закажано на нејзино барање; укинување на можноста одлуката во овие спорови да се побива поради погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба; и предвидување рокови во кои мора да заврши првостепената постапка односно постапката по жалба.

Во продолжение подетално ќе ги елаборираме новините што се предлагаат во сферата на оваа посебна парнична постапка.

Во поглед на предметот на постапката, најзначајната новина е намалување на вредносната граница за определување на спор од мала вредност од 600.000 денари на 60.000 денари, што е сосема разумен износ во поглед на висината на вредносниот цензус со оглед на економските прилики и животниот стандард во нашата земја. Исто така, се проширува негативната енумерација во однос на споровите од мала вредност, така што со предложените измени како спор од мала вредност покрај постојните не се сметаат и споровите за авторски и сродни права, споровите за заштита и употреба на правата од индустриска сопственост или на правото на употреба на фирма или назив, споровите од нелојална конкуренција и монополистички однесувања.

Во однос на текот на постапката во споровите од мала вредност, Предлогот на Законот за парничната постапка од 2021 година воведува значајни новини во неколку сегменти со цел постапката да се рационализира и да се направи поефикасна. Во таа насока, се предвидува постапката по правило да се спроведува врз основа на писмено преземени дејствија. И понатаму е задржано правилото дека во оваа постапка не се применуваат одредбите за подготвително рочиште, а што се однесува до главната расправа, таа се одржува само ако го побара тоа некоја од странките во тужбата, одговорот на тужба односно во подготвителните поднесоци или ако судот смета дека е потребно да се одржи главна расправа. Понатаму, во постапката во споровите од мала вредност се предлага рокот за одговор на тужба да биде осум дена. Во оваа постапка, секоја од странките има право да поднесе по еден подготвителен поднесок. Во таа смисла, тужителот може во рок од осум дена од денот на приемот на одговорот на тужба да поднесе подготвителен поднесок со кој одговара на наводите од одговорот на тужба, а тужениот може во рок од осум дена од применот на подготвителниот поднесок на тужителот да одговори на наводите содржани во таквиот поднесок. Во оваа постапка се предвидува построг систем на преклузии така што тужителот е должен сите факти и докази да ги изнесе, односно да

ги предложи во тужбата, а тужениот во одговорот на тужба, при што судот нема да ги земе предвид фактите и доказите кои не се истакнати, односно не се предложени до тој процесен момент во постапката. Ако по приемот на одговорот на тужбата или по приемот на подготвителните поднесоци судот утврди дека меѓу странките не е спорна фактичката состојба, а се предложени само писмени докази и нема други пречки за донесување одлука, без одржување расправа донесува одлука за спорот од мала вредност.

Новите решенија одаг и во насока на заострување на правилата за санкционирање на пасивноста на странките во постапката. Така, ако тужениот на кој тужбата му е уредно доставена не поднесе одговор на тужба, се смета дека го признава тужбеното барање. Судот без натамошно расправање донесува пресуда со која го усвојува тужбеното барање ако се исполнети условите за донесување оваа пресуда. Во поканата за давање одговор на тужба, судот е должен да го предупреди тужениот на правните последици од неподнесување одговор на тужба. Понатаму, ако тужителот барал да се одржи рочиште, но не дојде на рочиштето, иако бил уредно поканет, тужбата се смета за повлечена. Ако тужениот барал да се одржи рочиште, но не дојде на рочиштето, иако бил уредно поканет, судот одлучува врз основа на исправите и другите докази што се доставени до судот. Ако двете странки барале одржување на рочиште, а ниту една од странките не дојде, иако биле уредно поканети, тужбата се смета за повлечена.

Ако судот закаже главна расправа, иако ниту една странка не го побарала тоа, а на рочиштето не дојде една од странките иако е уредно поканета, а не го оправдала својот изостанок, судот го одржува рочиштето и смета дека странката ги повлекла сите докази, освен исправите што претходно му ги доставила на судот. Во таков случај, судот по предлог на другата страна, одлучува врз основа на исправите и другите докази што можат да се изведат на рочиштето. Ако судот закаже главна расправа, иако ниту една од страните не го побарала тоа и ниту една од странките не дојде на рочиштето, иако е уредно поканета, а не го оправдала својот изостанок, судот одлучува врз основа на исправите и другите докази што се доставени до судот.

Во однос на донесувањето и објавувањето на пресудата, се предвидува ново решение според кое пресудата се објавува веднаш или најдоцна во рок од осум дена од денот на заклучувањето на главната расправа. При објавувањето на пресудата, судот е должен да ги поучи странките под кои услови можат да изјават жалба.

Кога станува збор за постапката по правни лекови, се предлага повторно враќање на рестриктивниот режим во однос на причините поради кои може да се изјави жалба. Во таа смисла, пресудата или решението со кое се завршува спорот во постапката во споровите од мала вредност може да се побива само поради суштествена повреда на одредбите на парничната постапка од апсолутна природа и поради погрешна примена на материјалното право.

Во поглед на траењето на постапката, со предлог на Законот се предвидуваат рокови во кои треба да завршат првостепената и второстепената постапка. Така, во постапката во спорови од мала вредност постапката пред првостепениот суд мора да заврши во рок од шест месеца од денот на поднесувањето на тужбата, а што се однесува до постапката по жалба, второстепениот суд е

должен да донесе одлука по жалба во рок од три месеци од денот на приемот на предметот во второстепениот суд.

5. Заклучни согледувања

Постапката во спорови од мала вредност е посебна парнична постапка уредена со Законот за парничната постапка. Конципирана како постапка на редуцирана когниција, оваа постапка претставува инструмент за сумарно право-раздавање во спорови кои со оглед на своето (релативно) мало општествено, односно економско значење на предметот на спорот се сметаат за багателни спорови. Иако за оваа постапка е својствена доминацијата на принципите на ефикасност и економичност, тоа не влијае на квалитетот на правната заштита која се дава во оваа постапка, имајќи предвид дека специфичниот процесен режим според кој се води постапката во споровите од мала вредност не ја доведува во прашање законитоста и правилноста во одлучувањето.

Во системот на парничната постапка, од донесување на ЗПП од 2005 година во повеќе наврати е интервенирано во постапката во спорови од мала вредност во делот на континуирано зголемување на вредносниот цензус кој со последните измени од 2015 година е радикално зголемен на 600.000 денари. Поставената вредносна граница е навистина дискутабилна имајќи предвид дека со оглед на економските состојби во нашата држава и, секако, животниот стандард на граѓаните во ниту еден случај не може да се смета како издржано поставување на ваков вредносен цензус за нешто што треба да се третира како багателно и незначително. Ваквата законска интервенција влијаеше и на измени во делот на процесните специфичности карактеристични исклучиво за оваа постапка. Новелата на ЗПП од 2015 година суштински го измени режимот на оваа постапка имајќи предвид дека една од главните карактеристики на оваа постапка како што е редуцираноста на причините поради кои може да се изјави жалба како редовен правен лек, која отсекогаш се третираше како иманентно својство на оваа постапка и како централна точка за дистинкција на режимот на постапката во спорови од мала вредност од редовната парнична постапка, повеќе не е предвидена.

Законските решенија кои се предлагаат со Предлогот на Законот за парничната постапка од 2021 година ги анулираат неиздржаните интервенции во оваа постапка, со намалување на вредносниот цензус на 60.000 денари и повторно воведување редуциран режим кога станува збор за правните лекови. Секако, се предвидуваат и комплетно нови решенија за кои се очекува дека ќе ја рационализираат постапката и ќе обезбедат нејзино ефикасно и економично спроведување. Постапката во спорови од мала вредност е конципирана како сумарна постапка со цел да обезбеди поголема ефикасност во постапувањето во спорови со релативно мала вредност, односно мало значење на предметот на спорот, па оттука и предложените новини во оваа постапка, доколку бидат усвоени, се очекува да го обезбедат и унапредат остварувањето на тие цели.

SMALL CLAIMS PROCEDURE

(Summary)

The small claims procedure is a special litigation procedure regulated with the Civil Procedure Act. Recognized as a procedure of reduced cognition, it is considered as an instrument for summarized judicial protection in disputes which, given their small social i.e. economic significance of the subject matter, are considered as trivial. The paper discusses certain issues related to the subject matter of the small claims procedure, its procedural specifics and the solutions provided by the Draft of the Civil Procedure Act of 2021 regarding this procedure.

Key words: civil litigation, dispute, small claim

ЛИТЕРАТУРА:

1. I. Benzon, M. Vujeva, Postupak u sporovima male vrijednosti, analiza procesnih instituta u teoriji i praksi nakon Novele Zakona o parničnom postupku iz 2013 godine, *Pravnik* 48, 1 (98), 2015, str. 23-52;
2. Н. Бодирога, Неки проблеми у примени Закона о парничном поступку у споровима мале вредности, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 2/2015, стр. 653-670;
3. М. Дика, Novelirani postupak u sporovima male vrijednosti, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, vol. 30, br. 1, 2009, str. 1-32;
4. А. Јаневски, Т. Зороска-Камиловска, Граѓанско процесно право, книга прва, парнично право, Скопје, 2012;
5. А. Јаневски, Т. Зороска-Камиловска, М. Ракочевиќ, Најновите измени во парничното законодавство на Република Македонија според Новелата на Законот за парничната постапка од 2015 година, *Деловно право, Издание за теорија и практика на правото, година XVI, број 33, Скопје*, 2015, стр. 59-82;
6. М. Кнежевиќ, О жалби против пресуде у поступку у спору мале вредности, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 4/2012, стр. 385-402;
7. В. Позниќ, *Građansko procesno pravo*, Beograd, 1978;
8. В. Позниќ, *Komentar Zakona o parničnom postupku prema tekstu Zakona iz 1976 sa docnijim izmenama i dopunama*, Beograd 2009;
9. М. Салма, Поступак у споровима мале вредности, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 2/2010, стр. 121-141;
10. Г. Станковиќ, *Građansko procesno pravo*, Београд 2004;
11. S. Triva, M. Dika, *Građansko parnično procesno pravo*, Zagreb 2004;
12. В. Џалија, S. Omanović, *Građansko procesno pravo*, Sarajevo 2000;
13. J. Čizmić, Postupak u sporovima male vrijednosti u svjetlu odredaba novele ZPP 2019, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, vol. 41, br. 1, 243-267 (2020);

14. Закон за парничната постапка („Сл. Весник на РМ“, бр. 79/2005, 110/2008, 83/2009, 116/2010 и 124/2015);
15. Закон за парничната постапка од 1998 година („Сл. весник на РМ“ бр. 33/98 и 44/02);
16. Закон за парничната постапка на Р Словенија (Zakon o pravdnem postopku „Uradni list R. Slovenije“, br. 26/99, 96/02, 12/03, 2/04, 52/07 и 45/08);
17. Закон за парничната постапка на Р Србија (Закон о парничном поступку „Службени гласник РС“, бр. 72/2011, 55/2014, 87/2018 и 18/2020);
18. Закон за парничната постапка на Р Хрватска (Zakon o parničnom postupku „Narodne Novine“, br. 35/91, 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 84/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 43/13, 89/14 и 70/19);
19. Закон за семејство („Сл. весник на РМ“ бр. 80/1992, 9/1996, 38/2004, 33/2006, 84/2008, 67/10, 156/10, 39/12, 44/12, 38/14, 115/14, 104/15, 150/15 и 53/2021).